

“RAUF YEKTA BEY’İN MUSİKİ ANTİKALARI” / NİLGÜN DOĞRUSÖZ (EDİTÖR)

Duygu TAŞDELEN

1871-1935 yılları arasında yaşamış olan döneminin önemli teorisyeni, müzikoloğu ve arşivcisi Rauf Yekta Bey’in koleksiyonu, geçmişte az sayıda araştırmacının -kısa süreli olarak- görebilme fırsatı bulabildiği ancak hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığımız bir arşivdi. Arşiv hakkındaki bilgimiz, içerisindeki bazı mühim eserler, arşivin büyüklüğü ve önemi ile sınırlıydı. Bu nedenle, bu arşiv uzun yıllar boyunca araştırmacılar için gizemini koruyan; hatta müzik alanında ismi bilinen fakat kendisi bulunamayan yazmalarla ilgili yer yer ‘efsanevi’ hikayelere konu olan bir arşiv olarak bilinmekteydi. 2018 yılında, Nilgün Doğrusöz editörlüğünde yayınlanan *Rauf Yekta Bey’in Musiki Antikalari* kitabı ile Türk müziği tarihi bakımından büyük önem taşıyan bu arşiv hakkındaki gizem nihayet son buldu.

Rauf Yekta Bey koleksiyonunun içeriği; genel olarak Rauf Yekta Bey’in müzik çalışmalarına başladığı ilk gençlik yıllarında arşivlemeye başladığı nota, kitap ve musiki belgelerinden, Yenikapı Mevlevihanesi ve diğer tekkelerden kendisine intikal eden veya satın aldığı yazma eserlerden ve yurt dışından temin ettiği yabancı dildeki eserlerden oluşmaktadır. Kendisinin yazdığı, istinsah ettiği yazma, kitap ve makalelerle zenginleşen bu arşivdeki matbu eserlerin bir kısmı 1980’li yılların başında Süleymaniye Kütüphanesi’ne bağışlanmıştır. Arşivin ailede kalan bölümü ise, önce Rauf Yekta Bey’in torunu Yavuz Yektay’a, ardından da küçük torunu Cem Yektay’a intikal etmiş ve 2018 yılındaki vefatına kadar da onun himayesinde kalmıştır.

Arşivin seçme kataloğu ve seçilen kataloğun içerikleri hüviyetinde olan *Rauf Yekta Bey’in Musiki Antikalari* kitabı, Nilgün Doğrusöz koordinatörlüğünde, İstanbul Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi kapsamında, İTÜ Osmanlı/Türk Müziği Araştırmaları Grubu (OTMAG) ortak çalışmasıyla hazırlanmıştır². *Rauf Yekta Bey’in Musiki Antikalari*, müzikoloji alanının yanı sıra farklı alanlardan akademisyen ve araştırmacıların birlikte çalıştığı Osmanlı/Türk Müziği Araştırmaları Grubu’nun 6 yayınından biridir.

Rauf Yekta Bey’in Musiki Antikalari, Nilgün Doğrusöz’ün Yektay ailesi ve Rauf Yekta Bey arşivi ile tanışma hikayesini aktardığı “Editörden” bölümü ile başlamaktadır. Ayrıca bu bölümde, OTMAG’ın Bodrum-İstanbul hattında gerçekleştirilen arşiv çalışma serüveni anlatılmaktadır.

Rauf Yekta Bey’in Musiki Antikalari kitabında Cem Yektay’ın önsözüne de yer verilmiştir. Cem Yektay’ın önsözünde, şehir şehir, ilçe ilçe gezen bu büyük arşivin aile içinde bilinen hikayesi araştırmacılar için de aydınlanmış bulunmaktadır. Cem Yektay, arşivin aile içinde kimlere nakledildiğini, Rauf Yekta Bey’in Beylerbeyi’nde bulunan konağından hurçlar, sandıklar içinde Eskişehir’den Muş’a, Konya’dan Bursa’ya kadar Anadolu’nun çeşitli illerine seyahatini ve arşiv kendisine geçtikten sonra koleksiyonla ilgili ne gibi çalışmaların ve girişimlerin yapıldığını, yazdığı önsözde detaylı bir şekilde anlatmaktadır.

Nilgün Doğrusöz tarafından kaleme alınan “Giriş” bölümünde ise, arşivin önemi vurgulandıktan sonra kitabı hazırlarken koleksiyondaki seçmelerin nasıl yapıldığı ve kataloglama işleminde izlenen yolun anlatılması ile okuyucuya yönetsel kolaylık sağlanmıştır.

¹ Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı, Müzikoloji Bölümü, duygutashdelen@anadolu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-5296-2701

Başvuru Tarihi: 30.04.2021 Kabul Tarihi: 01.05.2021

² Grubun çalışmaları hakkında detaylı bilgi için bkz.: <http://www.otmag.itu.edu.tr/>

Kıtapta arşiv malzemeleri beş başlık altında kataloglanmıştır. Arşivdeki el yazmaları, nota defterleri, nadir basma kitaplar, belgeler ve fotoğraflar ayrı bölümlerde okuyucu ve araştırmacılara sunulmaktadır.

Kıtabın birinci bölümü olan el yazmaları bölümünde, koleksiyondan seçilen 51 adet el yazması tanıtılmaktadır. Çoğunluğu teoriyle ilgili olan ve Rauf Yekta Bey'in teori çalışmalarına temel hazırlayan bu yazmalar arasında Nâyi Osman Dede'nin *Nota-yı Türkî* yazması, *Kevseri Mecmuası*, kendi hattıyla istinsah ettiği *Tercüme-i Edvar-ı Kırşehri* gibi önemli yazmalar bulunmaktadır. Bu önemli el yazmalarının, zengin görsellerle, genel tanıtım ve içerikleri ile sunulması da okuyucunun yazmalar ile ilgili daha detaylı fikir sahibi olmasına olanak sağlamıştır. *Kevseri Mecmuası* gibi nadir el yazmalarının ilk kez renkli görüntülerinin yayımlanması ise kıtap içindeki görselleri daha da önemli kılmaktadır. Yazılarından, yaşadığı dönemde edvar ve teori kitapları hakkında az bilgi olduğu konusundan yakınlığını okuduğumuz Yekta, arşivine dahil ettiği ve çalıştığı bu yazmalarla, Türk müziği teorisini bilimsel zemine çekme çabası ile hareket etmiş, Doğrusöz'ün deyimıyla 'musiki antikacılığı' yapmıştır.

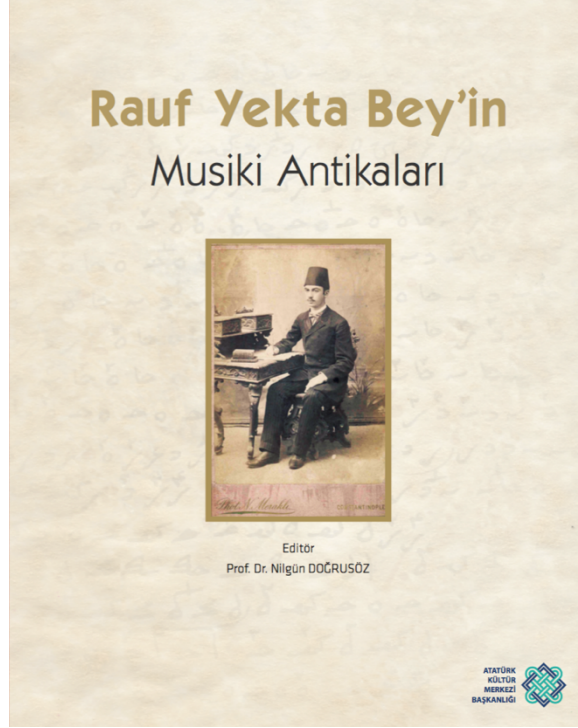
İkinci bölüm arşivdeki nota defterlerine ayrılmıştır. Bu bölümde, arşivde bulunan Avrupa notası, Hamparsum müzik yazısı ve Rauf Yekta Bey tarafından geliştirilen 'Türk Notası' ile yazılan 32 adet defter okuyucuya sunulmuştur. Bu bölüme, arşivdeki önemli görülen defterlerin kapak sayfaları, iç sayfalarından örnekler ve varsa fihristlerinin görüntüleri de eklenmiştir. Defterler genel özellikleri ile tanıtılmış ve her bir defterin içeriği -eserlerin başlıkları göz önünde bulundurularak- tür, makam, usul ve besteci bilgileri verilerek fihrist haline getirilmiştir. Bu defterler Türk müziği eserlerinin yazılı olarak kayıt altına alınması ile ilgili büyük çalışmaları olan Rauf Yekta Bey'in beslediği kaynaklar olması bakımından önem taşıırken, hazırlanan fihristler ileride yapılacak olan edisyon-kritik çalışmalarına malzeme sunabilecek niteliktedir.

Kıtabın üçüncü bölümünde arşivdeki nadir basma kitaplardan bir seçki sunulmuştur. Bu bölümde 8 nadir matbu kıtabın kapaklarına yer verilmiştir. Arşivdeki matbu eserlerin büyük bölümünün 1980'li yılların başında Süleymaniye Kütüphanesine bağışlanmasına rağmen, Doğrusöz arşivde pek çok basma eserin bulunduğunu belirtmektedir. Bu nadir basma kitaplar, arşivdeki çeşitliliği yansıtmaları bakımından önem taşımaktadır. Bununla beraber, bu bölümde okuyucuya sunulan kapaklar arasında 'Dârüelhân Talimatnamesi'nin, 'Türk Müsikisi Nizamnamesi'nin olması, arşivde Rauf Yekta Bey'in iş hayatından izler görmek bakımından da anlamlıdır.

Kıtabın dördüncü bölümünde ise arşivde bulunan belgelere yer verilmiştir. Bu bölümde, 41 adet belge görselleri ile birlikte sunulmuştur. Görsellerin yanı sıra, Osmanlı Türkçesi ve Fransızca belgelerin pek çoğunun çevirilerine yer verilmesi araştırmacılar için yol açıdır. Diplomalara, çeşitli görevlendirme belgeleri, Paris Konservatuvarı profesörlerinden Albert Lavignac ile *Encyclopédie de la Musique* içinde yazdığı Türk müziği maddesi hakkındaki yazışmalar, *Şark Musikisi Tarihi* kitabı ile ilgili mektuplar, Dârüelhan Heyeti tarafından doldurulan plaklar hakkında Tasnif ve Tespit Heyeti'nin görüşleri, derleme gezilerinde kaydedilen türkü notaları gibi bir çok belgenin sunulmuş olması Rauf Yekta Bey'in iş hayatının saklı kalan detayları ile ilgili fikir vermektedir. Bu bölümde sunulan, Ali Rifat Çağatay, Halil Bedi Yönetken, Osman Hamdi Bey gibi kültür yaşamının önemli aktörleri ile özel mektupları da yaşadıkları dönem hakkında bilgiler taşımaktadır. Bu belgelerdeki çocukluk anıları, dönemin çalkantılı kültür ve müzik ortamında yaşadığı kırgınlıklar ve sitemleri, yazılarından ve eserlerinden tanıdığımız Rauf Yekta Bey'in kişisel alanının kapılarını aralamaktadır.

Kıtabın son bölümü arşivde bulunan fotoğrafların seçimine ayrılmıştır. Bu bölümde 32 adet fotoğraf okuyucu ile paylaşılmıştır. Bu fotoğraflarda hem Rauf Yekta Bey'in daha önce yayımlanmamış fotoğrafları, neyleri ve kemanının görselleri ile kişisel hayatından izler hem de Kahire Kongresi'nden, derleme gezilerinden heyetin ve gezilerde karşılaştıkları müzisyenlerin fotoğrafları ile çalışma hayatından izler bulunabilir.

Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikaları kitabı ile yıllar boyunca saklı kalan bir arşivin içeriği gün yüzüne çıkmış ve araştırmacıların ilgisine sunulmuştur. Arşivin içerisinden kitaba eklenen malzemeler, döneminin önemli düşün ve yazın aktörü olan Rauf Yekta Bey'in biyografisinin, kişisel yaşamının, çalışma hayatının, beslendiği kaynakların detaylarını da aydınlatmıştır. Bu nedenlerle, *Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikaları* kitabı, Rauf Yekta Bey ve dönemi ile ilgili çalışmalar için önemli bir başvuru kaynağı olarak literatürde yerini almıştır.

Nilgün Doğrusöz (ed.). 2018. *Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikaları*

Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.

ISBN No: 978-975-16-3511-2

223 sayfa